

ብህል

I,1 [amh. ባለ : Isenb. grammar p. 136; sine dubio i.q. 𐩦𐩣 (cfr. ብዕል : et مَلَأَ); Arabice occurrit quidem مَلَأَ sed significat *maledixit*, VIII *supplex fuit* in oratione (መሐለ : ማሕለለ :)]; Perf. nonnisi apud scriptores inferioris aevi usitatum est, ex. gr. in Chrys. crebro, ut: ብህል : ካልአ : *aliud quid dixit* Chrys.; በከመ : ብህልከ : *ut dixisti*, Chrys.; ዘብህልዎ : *quod ei dixerunt* Ludolf 1691 p. 499; vice Perfecti frequentant (abjecto ል :) ይቤ : ትቤ : ትቤ : ትቤሊ : እቤ : ይቤሉ : ይቤላ : ትቤሉ : ትቤላ : ንቤ :; sed ante pron. suff. ል : abjectum resumitur: ይቤሊኒ : እቤሎ : caet. (Dillmann 1857 § 92; Dillmann 1857 § 152); {DiL.0483} Imperf. ይብል : (ትብሊ : , ይብሉ : caet.); Subj. ይበል : , Imperat. በል : , Infin. verb. ብሂል : (ut: ከመዛ : ብሂሎ : 1 Esr. 3,23; 4 Esr. 3,38); Infin. nom. ብሂል : (ut: ብሂል : ይብሉ : Jer. 38,23; 4 Esr. 4,41; Matth. 3,9, etiam in Pl. ብሂላት : *verba* Lud.; ብህሎ : (Asc. Jes. 5,9), ብሂሎት : (ut: ኢትክል : ብሂሎቶ : Dan. apocr. 13,24; Gen. 18,30; Ruth 1,18). 1) *dicere* : ውእቱ : ይቤ : ወኮኑ : Ps. 32,9; ከመዛ : ይቤ : እግዚአብሔር : Jes. 43,1; Jes. 49,5; Jer. 4,3; በል : Jer. 3,12; በሊ : እኅቱ : አነ : Gen. 12,13; 4 Esr. 3,40; 4 Esr. 10,26; እንዘ : ይብል : *dicens* Matth. 3,14; Matth. 23,1; ርኢከኑ : ምንተ : ይትናገር : ዝንቱ : ሕዝብ : ለብሂል : Jer. 40,24 vers. alt.; plura exempla innumeris in locis obvia non est quod afferamus. C.c. Acc. pers. (*alicui*), ut: ይብለከ : ምንተ : ትቤ : Sir. 22,8; በሊኒ : ኢትፍራህ : Thren. 3,56; በሎሙ : Hez. 14; Hez. 4; Matth. 3,7; Matth. 3,9; Matth. 3,15; ሰላም : እብል : አርያኖስሃ : ቀሲስ : Sx. Tachs. 15 Enc.; c. Acc. rei: ዘንተ : ብሂሎ : አርመመ : Clem. f. 65; Tob. 14,11; ለመንት : ትብሊኒ : ዘንተ : ነገረ : 1 Reg. 9,21; Ex. 22,28. a) Sequitur α) plerumque oratio directa, ut Matth. 4,3; Matth. 4,4; Matth. 4,6; Matth. 4,7; ኢትብሎ : ብፁዕ : μη μακάριζε αὐτόν Sir. 11,28; እለ : ይብልዎ : ለሠናይ : እኩይ : (v. እኩየ :) Jes. 5,20. β) rarius oratio obliqua, sc. Subj. verbi, non tantum ubi quis dicit, se aliquid facere velle vel facturum esse, ut: እንተ : ይቤ : ይግበር : ἦν εἶπε

ποιῆσαι Ex. 32,14; Judith 16,4, sed etiam ubi quis dicit, aliquid esse: መኑ : ይብልዎ : ይኩን : ሰብእ : ለወልደ : እንለ : እመሕያው : Matth. 16,13. γ) perraro Acc. Infin.: መኑ : (v. መነ :) ትብሊኒ : ከዊነ : *quem me dicitis esse?* Matth. 16,15. b) Hoc verbum in extrema oratione, quam quis dicit, collocare licet, ut: እፎ : እንከ : ትግሀለኒ : ትብሎ : ለእግዚአብሔር : *quomodo igitur Deo „ propitius mihi esto “ dices?* Sir. 28, 3; Sir. 22,8; Jes. 58,9; 1 Esr. 4,7; 1 Esr. 4,8; 1 Esr. 4,9; Judith 13,3; Dan. apocr. 13,24; Rom. 9,7; 1 Cor. 10,8; 1 Cor. 10,9; 1 Cor. 10,10; crebro in libris prophetarum (sicut ብገገግ ባጽጋ), ut Jes. 48,22; Jes. 58,6. c) Non de personis tantum praedicatur, sed etiam de libris et literis, et verbis, ubi Latini utuntur *dictum* vel *scriptum est* (*in* libro, vel verba) *haec sunt* : ወይብል : መጽሐፉ : ላሕ : ወብካይ : ወወይሌ : Hez. 2,10; ከመዛ : ትብል : መጽሐፉ : 2 Esr. 4,11; 2 Esr. 16,6; ጽሑፍ : ዘይብል : Luc. 4,1; Marc. 15,26; 4 Reg. 5,6; ከመዛ : ይብል : ቃለ : መጽሐፍ : 3 Reg. 21(20),9; ኢታሰምዖ : ቃለ : ዘይብል : ረሐቁ : እምነየ : አላ : አሰምዖ : ቃለ : ዘይብል : አገብር : ጌር : ወምእመን : Genz. f. 80; ita, ubi scriptura sacra allegatur: ከማሁ : ይቤ : መጽሐፍ : Rom. 9,33; Rom. 11,26; Rom. 15,3; 1 Cor. 10,7; Clem. f. 92; Clem. f. 94; በከመ : ይቤ : ወንጌል : ቅዱስ : Sx. Sen. 24. d) Memorabilis est usus Infinitivi ብሂል : , ubicumque verba orationis vel singula vocabula aliis exponuntur: እስመ : ብሂሎቱ : አመ : አብእ : ለበኩፋ : ውስተ : ዓለም : ዝብሂል : አመ : ኩነኖ : ውስተ : ዓለም : ብሂል : Chrys. ho. 3; ኬፋ : ብሂል : በነገረ : ዕብራዊያን : ኩኩሕ : ብሂል : „Cephas“ *dicere in lingua Hebraeorum* (est), „petra“ *dicere* i.e. Cephas significat petram Clem. f. 86; ተልሚድ : ዝውእቱ : ረድእ : ብሂል : ዘበትርንሜሁ : Clem. f. 152; እስመ : ዪዲቅ : ብሂል : ጽድቅ : ብሂል : Chrys. ho. 12; etiam: ዘ : — ብሂል : *quod — significat* Gen. 19,37; ዝውእቱ : ብሂል : *id est* Matth. 27,46, vel ዝብሂል : — ውእቱ : Sx. Haml. 7; vel ዝብሂል : *hoc est* (*sive*) Chrys. ho. 8; vel ብሂል : nudum (postpositum), ut: ሰመያ : አቤኔዜር : እብነ : ረድኤት : ብሂል : *nominavit eam Abenezzer i.e. lapidem auxilii* 1 Reg. 7,12;

Marc. 3,17; Marc. 5,41; Hebr. 7,2. 2) perraro: *loqui*, Jos. 22,7; ኢትብል፡ በትእምርታት፡ *ne loquaris e signis* i.e. ne divines e prodigiis, Lud. e Syn. (Can. Clem. 8). {DiL.0484} 3) *dicere* i.e. *appellare*, *nominare*, *vocare*, c. dupl. Acc. : ወልደ፡ እግዚአብሔር፡ ይብል፡ ርእሶ፡ Sap. 2,13; Judith 3,8; 1 Reg. 9,9; 2 Reg. 20,21; Apoc. 2,2; Apoc. 2,20; ለኪ፡ ይደሉ፡ ብሂል፡ እምነ፡ ወብሂል፡ እግዚእትነ፡ Org. 4) *jubere*, seq. ከመ፡ c. Subj. , ut: ይቤለነ፡ ከመ፡ ንእስር፡ ኩሎ፡ Kuf. 10; 1 Reg. 19,1; 2 Reg. 1,18; Matth. 4,3, vel seq. Subj. , 4 Esr. 10,65; 4 Esr. 10,67 var.; Judith 5,9; Judith 13,3; Dan. apocr. 1,17; Hez. 33,8. 5) a) ኣሆ፡ ብሂል፡ *obtemperare*, *annuere* Sir. 13,9; Jac. 4,7; በእንተ፡ ኣሆ፡ ብሂሎቱ፡ ወትሕትናሁ፡ *ob ejus obedientiam et submissionem* Phlx. 129 (vid. ኣሆ፡). b) እንብዩ፡ ብሂል፡ *nolle*, *abnuere*, *recusare* Jac. 4,7 (vid. እንብዩ፡). c) ጸጥ፡ ብሂል፡ *obmutescere*, *silere* Job 33,31; 4 Esr. 4,42 (vid. ጸጥ፡). d) ባሐ፡ ብሂል፡ *ave dicere*, *salvere jubere* vid. ባሐ፡. 6) — Alias significaciones non est, quod statuamus, quamquam latine nonnumquam vertere licet a) *respondere* ut Matth. 4,10; Matth. 8,7; Matth. 14,17. b) *interrogare* ut Matth. 9,14; Matth. 15,1. c) *contra dicere*, *opponere* vel *occurrere* verbis ut Rom. 10,18. d) *putare*, *opinari*, *sibi videri* : ዘይብል፡ ኢአበሰኩ፡ ὅς δόκεῖ μὴ ἁμαρτάνειν Prov. 28,23; ዘይብል፡ ርእሶ፡ ጠቢብ፡ (vid. Nr. 3) δόξαντα παρ' αὐτῶ σοφὸν εἶναι Prov. 26,12.

TraCES en

በል፡ *bal* v. 2SgM Imper. ‘*come on!, well then!, so then!*’ Kane 1990, 1096a, በሉ፡ ትፍኢ፡ ዘበላዕከሙ፡ ‘*Su, sputate quel che avete mangiato*’ Marrassini 2003, 86 (ed.), Marrassini 2003, 30 (tr.) (‘Su በል፡ in questo senso cf. p. es. Marrassini 1981, 212 and 213 n. 3. ’ Marrassini 2003, 30 n. 156); (‘Uno dei tanti esempi di bal come “orsù”, a non “di”. Marrassini 1981, 213 n. 3.’).

Comparative and etymological data

This seems to be an Amharic expression. በል, በዩ, በሉ are very often used in spoken Amharic.

Bibliography

Revisions

- Magdalena Krzyżanowska *restructuring* on 13.1.2022
- Andreas Ellwardt *Sprachkennung für Satzzeichen entfernt*, on 12.10.2018
- Magdalena Krzyżanowska *Added dots* on 29.8.2018
- Magdalena Krzyżanowska *corr* on 29.8.2018
- Magdalena Krzyżanowska *corr* on 22.8.2018
- Magdalena Krzyżanowska *corr* on 22.8.2018
- Magdalena Krzyżanowska *corr* on 21.8.2018
- Magdalena Krzyżanowska *added new meaning*, on 26.7.2018
- Magdalena Krzyżanowska *corr* on 26.7.2018
- Magdalena Krzyżanowska *corr* on 26.7.2018
- Magdalena Krzyżanowska *new meaning, to be peer-reviewed* on 26.7.2018
- Susanne Hummel *Referenz Ex 32,14 korrigiert* on 21.11.2017
- Susanne Hummel *Referenz Sprache griechisch geändert* on 21.11.2017
- Pietro Maria Liuzzo *hand fixed in XML terribly wrong nesting of meanings*, on 21.11.2017
- Andreas Ellwardt *last updated txt file and doc file of Lexicon* on 19.4.2017
- Pietro Maria Liuzzo *exported from lexicon to XML* on 16.1.2017
- Pietro Maria Liuzzo *updated lexicon XML file adding nested senses* on 16.1.2017
- Andreas Ellwardt *updated txt file and doc file of Lexicon* on 22.11.2016